

MARIK SÁNDOR

„A penészes pincétől a Liszt-díjig”

Beszélgetés Zombor Leventével,
a Talamba Ütőegyüttes művészeti vezetőjével

Kiemelkedő előadóművészi tevékenysége elismeréseként nemzeti ünnepünkön Liszt Ferenc-díjban részesült 2021-ben a Talamba Ütőegyüttes: Zombor Levente, V. Nagy Tamás, Szitha Miklós, Grünvald László. Több mint háromezer koncert után léphettek a vörös szőnyegre, hogy átvegyék a magyar állam által adományozható legrangosabb zenei kitüntetését. Elbűvölő környezetben, hangszerek száza között beszélgettünk a próbateremben jelenről és régmúltról Zombor Levente ütőhangszeres művésztanárral, az együttes vezetőjével.

– Mielőtt elmerülnénk az ütösök világában, vessünk egy pillantást a falakra! Méretes képek sorjáznak emlékezetes eseményekről, az utolsó egy New Yorkból nemrégiben érkezett elismerő oklevél, amely ezüstéremről tudósít. Ott is játszottak?

– Sajnos nem, bár jogosultak voltunk a helyszíni fellépésre, ám a koronavírus – nem először – közbeszólt. Így online díjaztak bennünket a Manhattan Nemzetközi Zenei Versenyen. A világ minden tájáról beérkezett több száz produkció

A Talamba Ütőegyüttes
Grünvald László, V. Nagy Tamás, Zombor Levente,
Szitha Miklós. Fotó: Nánási Pál

között lettünk dobogósok, aminek értékét emeli, hogy a New York-i Carnegie Hall által delegált zsűri edmesített erre bennünket. A szakmai bizottság az előadás kiemelkedő zeneiségét, a művek egyedi, sajátos értelmezését, a magas technikai felkészültséget és a szakmai színvonalat értékelte. Amikor jelentkezünk, még nem tudtuk, hogy a folytatás online lesz, eredetileg többfordulós verseny lett volna. Az első zsűrőre vágtatlan koncertfelvételt kellett beküldeni. Továbbjutottunk, aztán a helyszíni folytatás elmaradt. A díjra így is büszkéek vagyunk, mert egy amerikai szakmai zsűri számára

újdonságot tudtunk mutatni azzal, hogy kizárólag ütőhangszereken játszottunk, ráadásul Liszt Ferenc II. Magyar Rapszodiáját. A jövő évi meghívást ez alapján kaptuk a Carnegie Hallba. A díj megerősítette a szándékunkat, hogy tovább feszegezzük a zenei határokat. Az ütőhangszerek többre képesek, mint sokan gondolnák.

– *Van itt még különlegesség: a Talamba Afrikában. Mit szoltak az önök produkciójához az ütőhangszerek dallamait gényeikben hordozó nigériaiak?*

– Erre mi is kíváncsiak voltunk. Úgy tudjuk, a Talamba az első magyar ütőegyüttes, amely fellépett Afrikában. Várakozással, egyben örömmel fogadtak bennünket. Mi képviseltük hazánkat azon a Folk Fesztiválon, amelyre Magyarország Nigériai Nagykövetségétől kaptuk a meghívást. Csak utazásszervezés közben tudtuk meg, hogy úticélunk Abuja, amely a korábbi Lagos helyett 1991-től az ország fővárosa. Szinte

Ezüstérem New Yorkból

„forrt” a vérünk, lelkesen fogadtuk a lehetőséget. Ami az oda vezető utat szegélyezte – hét védőoltás, rémhírek, lejárt útlevelek soron kívüli megújítása, vízumbeszerzések és egyebek – ma már a „csak a szépre emlékezem”-kategóriába tartozik. Európai szemmel-füllel állítottuk össze a programunkat, alapvetően európai zenét játszottunk – közte Bartók-, Kodály- és Liszt-szerzeményeket –, de afrikai dallamok is szerepeltek a műsorunkban. Nagy élmény volt, hogy egy hazai, a főbb helyi sajátosságokat

Nigéria: első magyar ütőegyüttesként Afrikában

reprezentáló zenekarral közösen is zenélhettünk, illetve tanulhattunk egymástól, megvalósítva egyfajta kölcsönös kulturális missziót. Azért megemlítem a hangszerzállítás számunkra elképzelhetetlen költségét, és azt, hogy a nigériai fővárosban működő amerikai iskola zenekara – értesülve gondunkról – azonnal felajánlotta saját marimbáját,

xilofonját, üstdobját (a legterjedelmesebb hangszereket), így azokat nem kellett itthonról vinni. Két teltházas koncertet adtunk, nagy sikerrel – óriási élmény volt!

– *Gödöllön beszélgetünk, Pest megyében. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyébe, Nyíregyháza-hoz mi köti a zenekart?*

– Az együttes fele onnan indult. A hajdúszoboszlói V. Nagy Tamás és az ajkai Grünvald László mellett Szitha Mikivel ketten a híres nyíregyházi Kodály Zoltán Általános Iskolában Szabó Dénes karnagy keze alatt szerettük meg az éneklést, a zenét. Mindketten énekeltek a Cantemus Kórusban, ami meghatározó volt életünk további szakaszában. Miki édesanyja oboaművész, generációkkal kedveltette meg hangszerét és

általában a zenét, a művészeteket. Édesapja amatőrfilmsként bontotta ki művészi hajlamait, és hatalmas gyűjteménye volt hanglemezekből, náluk a minőségi zene az alapokhoz tartozott. A mi családunk Szatmárból, Mátészalkáról költözött Nyíregyházára, ahol mélyépítőmérnök édesapám, Zombor József, az újonnan szerveződött építőipari nagyvállalat egyik vezetője lett. A rendszerváltás idején alapította a családi vállalkozásunkat, a Zombor Csoport ma is prosperál. Ő, sajnos, már évek óta nem lehet velünk, 2017-ben tragikus hirtelenséggel meghalt, de nehéz pillanatainkban sokszor gondolunk arra, vajon hogyan oldaná meg egyik-másik feladatunkat. Mivel édesapám sokat utazott, külföldi munkákon is dolgozott, édesanyám – aki magyar-történelem szakos tanár –, kemény kézzel tartotta össze a családot, főképpen a három kamasz fiút kellett palléroznia. Két

bátyám mérnök lett, most ők vezetik a vállalkozást, én vagyok a kakukkfőka. Érdekes, hogy a kezdet kezdetén éppen testvéreim példáján kezdtem zenélni. Amikor „a Kodály” tanulója lettem, ők már javában zeneiskolába jártak, Krisztián klari-

A Liszt Ferenc-díj átvétele után a Vigadóban – a kis képen az együttes negyedik tagjának üres széke

nétozott, Szabolcs pedig dobolt. Nekem az utóbbi tetszett, az ő óráiból könnyörögtem el tíz-tizenkét perceket a tanárától. A többi már ismert. Családunk ma is nevezetes az összetartásról. Sokat járunk haza, jó együtt lenni, és ezt a gyerekeink is így érzik.

– *Valóban büszkeségre adhat okot, hogy felnőtként szívesen látják önöket nemcsak a szűkebb családban, hanem a régi iskolában is. Sikerüket több város sajátjának érzi, ami most, kitüntetésük idején különösen megnyilvánult. Emlékszik, mi volt az első gondolata, amikor meghallotta a hírt, hogy Liszt Ferenc-díjasok lesznek?*

– Hogyne! Mindenekelőtt az, hogy vajon tudják-e már a társaim: Kopi, Lacey, Miki, mert ezt együtt jó megélni. Aztán arra, hogy várjuk meg a végét, akkor lesz biztos, ha már a kezünkben van. Hozzáteszem: a járvány miatt erre jó sokáig, június közepéig kellett várni. Ráadásul balszerencse, hogy nem is mindenki lehetett ott a nagy napon, az átadási ünnepségen: Lacika – Grünvald László – védettségi igazolványa nem érkezett meg időben. Amikor az értesítés olvasása után kicsit lehiggadtam, azt mondtam: van igazság! Mert voltak jó és rossz éveink, de a 2020 márciusától 2021 márciusáig terjedő időszak leginkább hullámvasúthoz hasonlított.

– *Ezt meg kellene magyaráznia...*

– Nagyon jól indult az esztendő, gyönyörű tervekkel, kész szerződésekkel. Százhetven koncertünk volt lekötve, először nagyívű külföldi turnék is. Dublin, Helsinki, Isztambul, két erdélyi körút sorakozott a hazai fellépések mellett a naptárunkban. Aztán a koronavírus egyik napról a másikra lenullázta az egészet és nagyon nehezen tértünk magunkhoz. Szinte napra pontosan egy év elteltével érkezett a kitüntetés híre,

ami nemcsak a lendületet hozta, hanem az új felívelést is jelentette. Huszonkét éve vagyunk együtt változatlan összetételben. Jó volt visszaemlékezni!

– Soknak vagy kevésnek tűnt a huszonkét esztendő?

– Kevésnek semmiképpen nem. A debreceni és a váci konziban – zeneművészeti szakközépiskoláinkban –, de főképpen később, akadémista éveinkben arról álmodoztunk, hogy a nagyzenekarok hátsó soraiból, mi ütősök akár előre is léphetnénk, és megmutathatnánk, többet tudunk, minthogy kisebb-nagyobb dobokat, cintányérokat püfölünk. Az ütősök valamiért kicsit csodabogárnak számítottak, nem úgy, mint például a vonósok, fúvósok, zongora szakon tanulók, akik már akkor tudtak művészként sütkérezni a rivaldafényben. Gyakori esti kocsmazásaink során – amikor még nyolcan-tízen szándékoztunk megváltani a világot – néhány sikeres farsangi zenélés után egyre komolyabban kezdett foglalkoztatni bennünket a hivatásos együttes terve. Kevés minta volt előttünk, jószerével csak a Győri és a Debreceni Ütősök, valamint az Amadinda. Utóbbi a legnagyobb sajnálatunkra éppen mostanában jelentette be, hogy nem várják meg negyvenéves jubileumukat, lezárják pályafutásukat. Tehát még az akadémia puha fészkeben eldöntöttük, hogy együtt maradunk, mert jó közösen zenélni, van víziónk. Jól is indult az egész. Akkor jött a kijózanodás, amikor megkaptuk a diplománkat. Együttal le kellett adni a hangszereinket, mert az mind a főiskoláé volt, a próbatermünkben pedig már a következő évfolyam kezdett gyakorolni. Néztünk egymásra, és azt mondtuk: mégsem adhatjuk fel! Az idén az ütőhangszeres szakmai konferencián a következő címet adtam a felszólalásomnak: *A penészes pincétől a Liszt-díjig*. Mert az első önálló próbatermünk egy szenespince lett. Deák András barátunk – aki évekig szállította teherautóján hangszereinket a koncertekre – ajánlotta fel, hogy átmenetileg gyakorolhatunk családi háza szenespincéjében, minthogy az üres, évek óta gázzal fűt. Mindössze néhány megfelelő hangszerünk volt, fellépéseinkre kölcsönkértünk egy-két minőségi darabot, előfordult, hogy egyik nap Szombathelyre mentem xilofonért, amit másnap, a koncert után rögtön vittem vissza. De elindultunk. Talán jobb volt így, mert megszenvedtünk az eredményekért, a sikerért, nem tálcán kaptuk.

– Mikor kezdődött a kibontakozás?

– Az első években az alapokat akartuk megerősíteni: mindenki tanított, hiszen művésztanárként várt bennünket a pálya. Volt feladat, mert az ütős hangszereken tanuló fiatalok mellett specialistaként ugyancsak számítottak ránk: van köztünk fúvóskarnagy, zeneszerző, szolfézstanár. Ezután következett szívünk csücske, a saját együttesünk. Azt mondtuk, kineveljük magunknak az ütősöket kedvelő, értő fiatalságot. Az eleinte ritka koncertek között jártuk az iskolákat, hangszerbemutatókat tartottunk – ez ma is kedvelt programunk. Amikor a járvány nem nehezíti az életünket, zenénk évente húszezer iskolás gyermekhez jut el. Talán ez is hozzájárult, hogy 2004-ben Artisjus-díjasok lettünk. Művelődési házakban vállaltunk fellépéseket, pályáztunk, amire lehetett, minden alkalmat megragadtunk. Tizenkét évig egyetlen fillért sem vettünk ki zenekari bevételeinkből, ha összejött valamennyi pénz, vásároltunk egy újabb hangszert. Most már van négyszáz, pedig nem mind olcsó, ám kollekciónk nagyjából teljes. 2020-ban határozottuk el rozoga teherautónk cseréjét. Soha nem felejttem el, mi-

lyen büszkén mentünk a szalonba a felmatriázott Renault kiskamionért. Március 13-a volt, péntek. A babona csak akkor jutott eszünkbe, amikor este bemondata a rádió: járvány miatt bezár az ország. Reggel pályánk csúcsa közelében jártunk, este fogalmunk sem volt, hogy mi fog történni velünk.

– És mi történt?

– Először kipihentük magunkat, mi mást tehetünk volna. Hirtelen állandóan négyen lettünk otthon, örülhettünk a gyerekekkel; korábban nap közben ritkán fordult elő ilyen. Bőven voltak intéz-ni való teendők a családban. A második héten aztán elkezdett mocoogni a gondolat: hogyan tovább? Összejöttünk, latolgattuk a jövőt. Egészen extrém dolgok jutottak eszünkbe. Még hirdetés is feladtam: „Gödöllőn és környékén bármit szállítunk! Keressenek bizalommal!” Nemcsak drága hangszereket hozhatunk-vihetünk... Időnk van, gondoltuk, az autó szintén kész ráfizetés, ha áll. Nem sok szállítani valónk akadt, de virágokat, kényesebb porcelánokat, néhány hangszert ránk bíztak – bizalomgerjesztő lehetett négy művészdiplomás szállítómunkás... Egyedi megbízások ugyancsak alakultak, nekem például egy, feltehetően életre szóló új munkakapcsolat.

– Az ütőhangszerek és a teherszállítás után mi új jöhetett még?

– A klímatisztítás és karbantartás.

– Ez komoly?

– A legteljesebb mértékben! Az történt, hogy fuvarozói hirdetésem után felhívott egy ismerősöm – azóta már barátom, Sipos Ákos. Azt mondta, neki nem fuvarozó kellene, hanem egy megbízható segítő klímatisztításhoz, -karbantartáshoz. Fenntartásaimra, hogy fogalmam sincs ezekről a dolgokról, megnyugtató, nem olyan bonyolult, majd betanulok mellette. És ez így is történt, valószínűleg én lettem a világ egyetlen Liszt-díjas klímatisztítója. Amikor alábbhagyott a járvány, ismét életre kapott az együttes, a kapcsolatunk nem szűnt meg, sőt, ha úgy jön ki a lépés, most is elmegyek Ákoshoz, hogy beszélgessünk, és szinten tartsam klímás ismereteimet.

– Különös hangzású név a Talamba. Hol találtak rá? Jelent ez egyáltalán valamit?

– Még a kezdetek idején valaki felvetette, hogy kellene egy rendes név az együttesnek, ha már profi karrierrel kacérkodunk. Ez a debreceni időkben történt. Lényegében ökörködtünk, olyan „gondolatgazdag” ötleteket dobtunk be, mint Postafiók 49, Nagyerdő, Cívus Ütőegyüttes (CÜE). Aztán összeszedtük magunkat és megállapodtunk, nem kellene elviccelni ezt a dolgot, mert egy jó név már félsiker. Másnapra mindenki hozzon tisztességes tippet! – hangzott a szigorú döntés. Éjszaka a hangszerkalendáriumot kezdem böngészni, függetlenül attól, hogy ütős hangszerekről vagy másról volt szó. Megakadt a szemem a talambán, ami megtetszett. Jól hangzik, dallamos, könnyű kimondani – egy szóval: ütős. Akkor néztem meg részletesebben, hogy valójában miről is van szó. Délszláv eredetű hangszer (cserépdob), amelyet az üstdob (timpani) ősenek tekintenek. A cseréptestre állatbőrt húztak, és azt ütötték speciális

2020. március 13.: az új kamionunk

Talamba-hangulat Mezőfalván a Zene Világnapján

vitába keveredtünk, el akarták tulajdonítani. Még jó, hogy levédettük – ami akkor került jókora összegbe, amikor alig volt pénzünk.

– *A négyszáz hangszerük között van legalább egy talamba?*

– Sajnos, nincs és egy ideig aligha lesz. Nehezen lehet beszerezni, drága, kevés pluszt adna a meglévőkhoz, a jelenlegi helyzetben csupán luxusberuházás lenne.

– *Ezek szerint nem lendültek túl a nehezen. Talán még mindig hiányzik az elmaradt koncertek bevétele? Holott az utóbbi hónapokban ugyancsak sűrű volt a programjuk...*

– Így is lehet fogalmazni. A tervezett előadások fele végleg elmaradt, főleg azok, amelyektől komolyabb bevételt reméltünk, ráadásul némelyik új szakmai kapcsolatot nyitánya lett volna. De nem foglalkozunk már ezzel, szerencsére vannak jó hírek bőven. Ismét mehetünk a gyerekek közé, idén a Zene Világnapját Mezőfalván, az általános iskola kisdíákjaival ünnepeltük – kell ennél szebb? „A mi fekete péntekünk” óta voltunk már Nyíregyházán a Vidor Fesztiválon, felléptünk Debrecenben, Hajdúszoboszlón, Budakalászon, Mogyoródon, Szentendrén. Kapolcson ütőstábot szerveztünk gyerekeknek. Sikert arattunk Budapesten a Művészetek Palotájában, zenéltünk a Fővárosi Nagycirkusz porondján, a *Muzsikál az erdő* című programban a Mátrában, bemutattuk a *Holdfény szonáta* (Beethoven) Talamba-változatát, elkészítettük az újabb Vivaldi-videónkat (*A négy évszak – Ősz*), készülünk a budapesti karácsonyi előadásunkra. Röviden: pattognak az ütőink.

– *Ha már így említi, tegyünk egy kis „technikai” kitérőt! Milyen gyorsan pattoghatnak azok az ütők?*

– Értem a kérdés mögöttesét is, feltehetően a világrekordra gondol... Soha nem jutott eszembe, hogy megszámoljam, hányszor érinti meg ütőjével a hangszerét egy talambás. Nyilván annyiszor, ahányszor kell. A történetben több „csavar” rejtőzik. Jövőre lesz tíz éve, hogy szokásos focimeccsünkön sikerült eltörni a bokám. Nyolc heti gipszet jelentett ez, ebből négy fekvő-ülő helyzetben. Aki engem ismer, tudja, hogy ennél nagyobb büntetés nem is érhetett volna – lételemem a mozgás, a szervezés. Amikor már enyhültek a lábam fájdalmai, elhatároztam, hogy a kezemet fogom erősíteni, gyorsítani gumilapozással. Ezt különben a lábrehabilitációra írták elő későbbre. Jól haladtam, mindenféle trükköt bevettem. És ha már szenvedtem az önsanyargatástól, kitaláltam, legyen valami haszna is: számoljuk meg, hányat tudok ütni egy

perc alatt a megerősített, speciálisan edzett kezemmel, hátha kiderül, hogy rekorder vagyok. Kitűztünk egy decemberi napot, megalkottuk a koreográfiát xilofonra. Az alapos reklám jóvoltából telt ház előtt – négyszáz érdeklődő! – gyürkőzhettem a rekordfelállításnak, természetesen törzshelyünkön, a gödöllői Művészetek Házában. A valós időben remény sem lett volna a számolásra, az értékelés idejére ezért lelassítottuk a felvételt. Az eredmény: 1 perc alatt 862 hang! Azóta sem hallottam többről.

– *Ez valóban sok, fel sem lehet fogni, de tudok összehasonlítási alapot. 2009-ben írtam a gépirók pekingi világbajnokságának egyik nyíregyházi versenyzőjéről, aki harminc perc alatt 12 035 leütést teljesített szövegszerkesztő-gépén, ami egy perc alatt több mint 400. Nyilván nem azonosak voltak a lehetőségek, de alighanem mindkét esetben jogos a „vilámlámkező” jelző. Ha már ilyen kiterőnél tartunk, mi történne, ha egyszer nem volnának kéznél az ütők?*

– Ez valóban horror, nagyon vigyázunk is az ütőinkre. Egyrészt úgy kell bánni velük, mint a hímestojással, másrészt külön tárolóhelyük van, egy zöld kisbőrönd, a szemünk fénye. Csak Murphy poénja lehet, ahogyan egyszer, még az akadémiai időkben, a nyírlugosi iskolaavatás alkalmából adott koncertünk előtt akkurátusan pakoltuk ki a többszáz tételből álló felszerelést és vettük volna elő ütőinket, hogy hangoljunk. A féltve őrzött verős bőrönd azonban nem volt sehol... Lett is pánik! Mentőötlet volt a fakanál, azt biztosan lehet venni faluhelyen is, aztán majd kiokoskodjuk. Háztartási üzlet, természetesen, nem volt a közelben, de egy barkácsbolt igen. Megvettük az összes faragott kalapácsnyelet, kicsit és nagyot egyaránt. Szerencsénkre a közönség soraiban nem volt ütős szakember, és a hangulat is emelkedett volt már... De – lekopogom –, azóta eltelt több mint két évtized, ütőink mindig kéznél voltak. Lehet, hogy a kalapácsnyeles koncert emléke égett be a tudatunkba.

– *Azt tapasztalom, hogy az ütős hangszerek mindig ütögetnek, dobolgatnak. Ön is a kisasztalt büvöli félszemmel, látszik, legszívesebben kicsalna belőle valami dallamot beszélgetés közben. Az a csilláros szelfije, amit a világhálón láttam, külön élmény. Azt hogyan hozta össze?*

– A dobolás bármilyen helyzetben – ez minden ütőhangszeresnek „alapbetegsége”, mi sem vagyunk kivételek. Ami a csilláros szelfit illeti, nekem szintén kedvencem. Portugáliában készült. A szállodai szobában számomra kényelmesen elérhetően függött egy csillár a dohányzóasztal fölött. Nem tudtam ellenállni. Valami könnyű fémből készült a nagy búra. Körte formájú, alul kiszélesedő alakjával szinte kínálta a különböző hangok lehetőségét. Ritkán fordul elő ilyen; még mielőtt eljöttem, megismételtem a „produkción” a telefonom kamerája előtt. Ha azt meglátta volna valaki!

– *Ön már szinte médiaszemélyiség: gyakran nyilatkozik rádióban, tévében, újságokban. Társai mit gondolnak erről?*

– Úgy érti: nem féltékenyek-e? Inkább örülnek, hogy nem kell ilyesmivel foglalkozniuk, mert ez elég kiszámíthatatlan és időnként kíméletlen szerep. Miki tanító típus, jobbára új darabokat szeret írni, hangszerelni, azokban elmélyülni. Lacey alkotó, kreatív, tenni vágyó személyiség, ha nem ütő van a kezében, vezényelni jobban kíván, mint nyilatkozni. Kopi (Tamás) a zenekar „gazdasági menedzsere”, ez különösen fontos teendő. Én pedig „viszem” az összes többit, amihez másnak nincs vonzal-

ma, szaladok, szervezek. Tehát jól megvagyunk. Egyébként igyekszünk jóban lenni a médiával, figyelünk arra, hogy jelen legyünk cikkekkel, hangfelvételekkel, videókkal – és ami az együtteseket általában élteni, lemezekkel. Ma már a közösségi tereket sem lehet figyelmen kívül hagyni, ki kell szolgálni a „rajongóinkat”, ébren tartani a kíváncsiságukat.

Vivaldi: *Tél* – felvétel a Mátrában

– *Térjünk vissza a jelenbe, a zenei történetekhez, és szánjunk időt Vivaldi dallamaira!*

– A zenekedvelők közül szinte mindenki ismeri Antonio Vivaldi *A négy évszak* című, négy hegedűversenyből álló művét, amelyek mindegyike zenei kifejezést ad egy-egy évszakra. Éppen háromszáz éve íródott, ám változatlanul népszerű, a mi

fantáziánkat szintén megmozgatta. Mivel a pandémia idején nem koncertezhettünk, szemügyre vettük Vivaldi művét. Elkészítettük néhány tételének „talambásított” változatát, hegedűk helyett ütőhangszerekre. Úgy éreztük, jól sikerült, ezért videoklippel fűszereztük, különleges helyszíneken. A Mátra, a Vácrátóti Nemzeti Botanikus Kert, a Ricsikai erdő egyaránt szemet gyönyörködtető (utóbbi egy árnyas, gyöngyvirágos, gyertyános tölgyes szűkebb pátriámban, a Felső-Tisza-vidéken). Profi felszerelésekkel, köztük drónokkal is, dolgoztunk. Rengeteg élményünk volt, főleg az erdei ösvényeken szerettük cipelni mázsás hangszereinket... A *Tél* felvétele különösen emlékezetes volt. Természetesen havas tájra készültünk, de éppen akkor plusz fokok köszöntöttek ránk.

– Egyre feljebb kellett menni a Mátrában, ám egy idő után már nem kockáztathattuk a teherautónkat. Engedményeket kellett tennünk, a vizes hóban cuppogtunk mosolyt mímelve, miközben gémberegett kezünkben próbáltuk irányban tartani az ütőket. Reméljük, a nézőknek ez nem fog feltűnni! Az *Ősz* a Ricsikai erdőben köszöntött ránk, egy gyönyörűen felújított kúriában. Itt aztán nem siettünk! Esti borozgatás közben jutottunk el a kérdéshez: mi lenne, ha *A négy évszak* egy-egy tétele mellé párosítanánk hangulatában oda illő Talamba-szerzeményeket, átdolgozásokat? Nem szentségtelenítettük meg ezzel a Mester örökbecsű művét. Meggyőződésünk, hogyha Vivaldi vagy például Bach, Beethoven idejében ismert lett volna az ütőhangszerek sokszínűsége, a barokk zeneszerzők ezek-

Művészetek Háza: az együttes otthona Gödöllőn

re a hangszerekre is írtak volna remekműveket. Különleges élmény volt a premier: legújabb alkotásunkat – *8 Seasons* (8 évszak; négy Vivalditól, négy pedig a Talambától) – december 5-én mutattuk be, természetesen Gödöllőn, a Művészetek Házában. November–december fordulóján azonban nemcsak a *8 Seasons*-premier dobogtatta meg a szívünket. Eddig általában mi adtunk műsort az új Prima-díjasokat köszöntő ünnepi gálákon. 2021-ben azonban a kitüntetettek között voltunk: a Szépművészeti Múzeumban rendezett ünnepségen Budapest és Pest megye Regionális Prima Díja elismerésben részesültünk. Ezt követte még egy jó hír: Szitha Miklós egyik tanítványa, a marimbán játszó 13 éves Braun Áron, bejutott a *Virtuózok V4+* televíziós komolyzenei tehetségkutató verseny nemzetközi döntőjébe.

– *Mindez már erős kötődést jelent a fővárosközeli településhez. Miként lett az önök otthona Gödöllő? Nyíregyháza vagy Debrecen talán kézenfekvőbb lett volna.*

– Ez igaz: főként Debrecenben kilincselünk, ahol elég jól ismertek bennünket és ott mi is járatosak voltunk. Ám tudomásul kell venni a realitásokat. Mindkét városnak van színtársulata, Európa-hírű kórusa, zenekara; nem vehettük rossz néven, hogy nem vesznek a nyakukba még egy terhet, bár valóban új szint hoztunk volna bármelyik életébe. Gödöllőre, ahol szintén pezsgő a kulturális élet, többször visszahívtak minket, bennünket és mindig sikert arattunk. Feltűnt, hogy a város első embere, a polgármester milyen érdeklődő: minden koncertünkön megjelent, sőt nemcsak megjelent, hanem figyelemmel hallgatta zenénket – ez nem minden településre jellemző. 2006 végén Gödöllőn léptünk föl, amikor a program után beszélgetni kezdett velünk: érdeklődött örömeinkről és gondjainkról. Persze ömlött belőlünk a panasz, hiszen Debrecenből kifelé állt a szekerünk rudja, nagyon ránk fért már, hogy stabilizálódjon valahol a helyzetünk. Dr. Gémesi György először azt ígérte, beszél a debreceni polgármesterrel, ám az eszmecsere után belátta, hogy a cívisvárosban ígéreten kívül nem számíthatunk semmire. Így aztán leültünk egy komolyabb beszélgetésre, amelynek végén együttesünket Gödöllőre invitálta. Azzal az induló önkormányzati feltétellel, hogy mindenki gödöllői lakos, állandó bejelentett lakóhellyel. Ez korántsem volt egyszerű, mert mindenki párkapcsolatban élt, volt, aki már építkezett. A lehetőségek azonban ígéretesek voltak, a kibontakozást láttuk bennük. A zenekar 2007-ben Gödöllőre költözött.

A Talamba művészeinek bronz tenyér nyomata a Hírességek Falán

– *Jövőre a 15. évüket kezdik a Budapesthez közeli nagyvárosban. Mit mutat a mérleg?*

– Úgy vélem, jó megállapodást kötöttünk, mi kiváló otthonra leltünk művészeti értelemben és családjainkkal is. Igyekszünk színvonalas programokkal színesíteni a helyi kulturális életet, minőségi zenére tanítjuk a fiatalokat, a városnak jó hírét keltjük. Ez nem öndicséret, arra alapozom, hogy 2010-ben megkaptuk a Gödöllői Kultúrájáért-díjat, öt évvel később a Gödöllői Városáért Díjat, tavaly pedig fölkerült a

Művészetek Háza „Csillagok/Hírességek Falára” a Talamba ütőseinek bronzba öntött tenyérnyomata. Három olyan Kossuth-díjasé mellé, mint Pécsi Ildikó és Oszwald Mária színművészek, valamint Fodor László klarinétművész. Ha belegondolok, most is érzékenyülök...

– *A háttér tehát rendben van. Hogyan szervezik az együttes életét?*

– Alapvetően két szálon. Nagy koncertjeinkkel jelen vagyunk a hazai és a nemzetközi zenei életben. Ezeket hosszú távon tervezzük, a pandémia előtt jellemzően több

évre előre. Az ilyenekkel hivatásos programszervezők foglalkoznak, a belépőket nagy jegyirodák értékesítik. Figyeljük a fesztiválokat. Vannak önálló, ismétlődő koncertjeink, van saját repertoárunk. Természetesen nem minden a pénzről szól, alkalmanként jótékonyági rendezvényeken is vállalunk fellépést. Segítjük az Egy Csepp Figyelem Alapítványt, amely a cukorbetegéket támogatja, és évente csapunk bulit Down-szindrómás gyerekekkel.

Hangszerek százai a próbateremben

Még nem vagyunk olyan idősök, hogy emlékezetünkben ne élne élénken a mi pályakezdésünk, az indulás megannyi anyagai gondja. Amikor már megtehettük, létrehoztuk a Talamba-díjat. Versenyeket, workshopokat (műhelymunkákat), zenei szemléket, tehetséges fiatal ütősöket segítünk. Büszkeséggel tölt el, hogy van olyan egykori támogatottunk, aki azóta már Amszterdamban, a Royal Concertgebouw Orchesterában, a világ egyik legjobb szimfonikus együttesében játszik. A Talamba-díjból finanszírozta nyelvvizsgáját és tudott jó hangszeret vásárolni.

– *Ha a Talamba megteheti, hogy másokat támogat, maga az együttes önfenntartó?*

– Az értékesített jegyek árából és egyéb saját bevételeinkből ez nem lehetséges. Ami nem zárja ki, hogy igényes értelmiségi életet élőként támogassunk fiatal tehetségeket, illetve rászorultakat. Ezek összege költségvetésünk elenyésző része. Az együttes fenntartásához Gödöllő városának mecenatúrája, költségvetésében szereplő pénzügyi támogatása alapvető. Tágas, minőségi próbatermünk, amelyben minden hangszerünk elfér, és ahol felkészülhetünk előadásainkra, megfizethetetlen. Ezt szintén a város adja. Magunk is teszünk azért, hogy ne csupán eltartottak legyünk. A Nemzeti Filharmóniával együttműködve például húsz éve járjuk az országot rendhagyó ének- és zeneóránkkal, amellyel sokszor a leghátrányosabb településekre is eljutunk: olyan helyekre, ahol a fiatalok hasonló kulturális élményben ritkán részesülnek. Programjait kulturális intézmények, fesztiválok, céges és egyéb rendezvények szervezőinek figyelmébe is ajánljuk. Az együttes tagjai sokoldalúan képzettek; így vállalunk zeneszerzést, hangszerelést, zenei aláfestést, valamint foglalkozunk szignálok komponálásával, megírásával. Tehát igyekszünk több lábon állni. A pandémia ehhez jó iskola volt.

– *Mi történik koncertek közben? Hogyan alakul például a repertoárjuk?*

– Örömmel beszélek erről! Nálunk azok a kategóriák, hogy „könnyűzene” vagy „komolyzene” nem léteznek. Szerintünk jó és rossz zene van, mi az előbbit próbáljuk meg népszerűsíteni. Fontos számunkra, hogy sok saját szerzeményt játszunk, ezért aztán a legváratlanabb helyzetekben ötletelünk, gyakori kérdés a „mi lenne, ha...” Aztán fejlesztgetjük az eredeti elképzelést. Sokszor újra és újra meghallgatunk magyar népdalokat, máskor különböző népek zenéiben keressük a számunkra megfelelő dal-
lamokat, sok darabunk gyökerezik a komolyzenében. A lényeg az egyedi hangszerelés és az átdolgozás. Igyekszünk sok, gyakran a közönség számára ismeretlen hangszert megmutatni és megszólaltatni. A színvonalas zene mellett nekünk fontos a látvány, ez jellemzi a repertoárunkat. Néhány példa. A *Tempóviadal* című lemezbemutató koncertünket általában Dj Bootsieval – Solymosi Vilmos ismert, népszerű lemezlo-
vással – közösen szervezzük. A törzsi dobos, marimbás, vibrafonos, kongás hangzás harmonikusan válik eggyé Bootsie gyakran éteri, filmzenés hangulataival, ezt a teljességet pedig virtuóz szólók teszik színesebbé. A *Francia szerelem* című koncert során felcsendülnek Ravel, Bizet, Debussy és más, népszerű francia zeneszerzők fül-
bemászó dallamai; megelevenedik Carmen, a gyönyörű, de szívtipró, könnyelmű cigánylány szerelmi története a fuvola és a több mint négyszáz ütőhangszer segítsé-
gével –átélheti a közönség, miről álmodozott Debussy. Előadásunk partnere Horgas Eszter fuvolaművész. Az *ősebertől napjainkig* címet viselő hangszerbemutató koncertünk az ütő-
hangszerek rendkívüli sokszínűségét mutatja meg. A hatvanperces előadás során a gyerekek játszva tanulnak nemcsak zenélni, hanem –
reményeink szerint – megszerethetik a világ sokszínűségét. *Világzenei bemutató*nk szintén ilyen alapokra épül. A közönséget mindig elvarázsolja Liszt Ferenc számos briliáns dal-
lama, amely magyar kincs; magával ragadja a román Grigoras Dinicu virtuóz *Pacsirtája*; mozgásba hozza az argentin Astor Piazzolla forróvérű *Libertangoja*, és felpezsdítik a tü-
zes bolgár futamok... Az *Orient-show* három együttes produkciója – nagy utazás virtuóz zenében, táncban, dalban elmesélve. Európai

Húsz évig vártak rá – ötoktávós rózsafa marimba

népek zenei és tánckulturáját felvillantó könnyed előadás. Mindegyikben örömmel leljük a koncerteken.

– *Nemzetközi versenyeken szintén felléptek már. Hogyan fogadták a Talamba eredeti, ötletgazdag műsorait?*

– Nem sok ilyenben volt részünk, főleg régebben. Luxemburgban középdöntő-
ig jutottunk, Belgiumban 3. helyezést értünk el. Számunkra a legtöbb tanulsággal a Szentpétervári I. Nemzetközi Crossover Kamarazenei Verseny szolgált: itt 2010-

ben különdíjra érdemesítettek bennünket. Lehet, hogyha célzatosabban figyelnék a nemzetközi versenyekre, jobb eredményeket elérhetnénk...

– *Hogyan szerzik be különleges hangszereiket?*

– Nem minden hangszerünk különleges, többségük szaküzletekben vagy ütőhangszerek készítésére szakosodott mestereknél, műhelyekben megvásárolható. Persze ezekből nekünk nem átlagos darabokra, hanem magas minőségűekre van szükségünk. Vannak azonban valódi különlegességeink is, köztük a legújabb egy ötoktávós rózsafa marimba. Erre több mint húsz évig áhítoztunk. Afrikai eredetű dallamhangszerről van szó, első pillantásra a xilofonhoz hasonlít. Különlegességét sajátos mély, lágy hangszíne adja. Korábban vagy azért nem tudtunk venni, mert egyszerűen nem lehetett beszerezni olyan minőségűt, amelyet mi akartunk, vagy azért, mert nem volt rá elég pénzünk – kifejezetten drága hangszer. 2020 tavaszán megtudtuk, hogy egy Bécsben élő bolgár marimbaművész áruba bocsátja a sajátját. Mentünk is, nehogy lemaradjunk róla, nem alkudoztunk sokat. A lényeg: boldogan hoztuk haza új büszkeségünket. Ha akkor tudtuk volna, hogy nem sokkal később két szűk esztendő kezdődik lemondott koncertek sokaságával... Alighanem akkor is megvettük volna.

– *A próbaterem falain függő nagyméretű képek alapján indítottuk beszélgetésünket. Ezek csupán díszek, emlékek?*

– Órákig tudnék beszélni a történetükről. Mintha csak a tegnapról lenne szó, pedig

Francia szerelem – Horgas Eszter fuvolaművész a Talamba Ütőegyüttessel. Fotó: Szipál Péter

egyik-másik fotó több mint tízéves. Itt van például ez a négyzongorás attraktív kép. A Művészetek Palotájának hangversenytermében készült a Nemzeti Énekkar 25 éves jubileumi gálakoncertjén 2011 februárjában. Hatalmas produkció volt Antal Mátyás vezényletével. A négy zongora azért vonja magára a figyelmet, mert legtöbbször egy, néha kettő van a reflektorok fényében. Ám ezen a koncerten a színpadon és az

A Nemzeti Énekkar jubileuma: *Carmina Burana* és *Menyegző*

erkélyen volt még a Nemzeti Énekkar, a Magyar Rádió Gyermekkara, hét kiváló énekes, a zongorákat olyan művészek szólaltatták meg, mint például Jandó Jenő, generációk példaképe. És ott voltunk mi négyen, ráadásul nem mellékszereplőkként. Carl Orff leghíresebb zeneműve szerepelt a műsoron, az eredeti *Carmina Burana*. Azért érdekes, hogy az *eredeti* – ahogyan a zeneszerző megkomponálta két zongorára, ütőegyüttesre, énekes szólistákra, kórusokra –, mert a szimfonikus zenekari verzió csak később készült el. Leírhatatlan élmény marad az az ötven perc, ezeröttszáz néző-hallgató előtt. De ez nem minden! A kevesebb mint egy óra nem teszi ki egy gálakoncert idejét, így a műsorba illesztették Igor Sztravinszkij ritkán előadott *Menyegző* című

A Víz Világtalálkozó gálakoncertjére egyéni hangszereket készítettek

– *Ugyancsak látványos a Francia szerelem plakátja. Erről mi jut eszébe?*

– Repertoárunk egyik legsikeresebb, sokszor előadott darabja, amely lemezen is megjelent. Már hét éve volt a premierje! Igazán népszerű, változatlanul műsorunkon tartjuk. Története azt mutatja, hogy sokszor milyen apróságokon múlnak később jelentőssé váló események. Az történt, hogy szerettünk volna újítani, de az igazi nagy ötlet nem akart megszületni. Az ügynökségünknel szóba hoztam, hogy valami könnyed „franciás” műsoron törjük a fejünket. A cég mindenese közbeszólt, miért nem hívják fel Esztert? Nemrég járt itt, őt is Debussy, Ravel, Saint Saëns foglalkoztatja... Megbeszéltük a fiúkkal, hogy ez éppen nekünk való lenne. Felhívtam Esztert, előadtam az óvatosan becsomagolt saját ötletét, puhatolva, hogy „bejönne-e” neki mindez ütősökkel. Érezni lehetett reagálásban a meglepetést: „Ez nem lehet igaz! Éppen ilyet szeretnék!” Hamarosan személyesen fűztük tovább francia impresszionista zeneszerzők művein alapuló, nem szokványos műsor tervét. Közös hullámhosszra kerültünk. Eszter eleinte nehezen fogadta el, hogy Gödöllőre kell járnia próbákra, de belátta, hogy neki könnyebb mozogni kis autóval, mint nekünk teherkocsival... Persze nem volt egyszerű a zenei összehangolódás sem, de két kiváló hangszerelőnk megoldotta a lehetetlent: arányokat tartani, harmóniát teremteni egy szál fuvola és egy hadosztálynyi ütős között. A *Francia szerelem* a bizonyíték. Ráadásul már felsejlik egy távoli elképzelés, egy orosz randevú... Hozzáteszem: a fénykép készítője, Szipál Péter

kompozícióját, amelyet a zeneszerző hasonló felállásra írt, de négy zongorára, és az ütősök hangsúlyosabb szerepet kaptak. Együttesünk ma még csak tervezett Aranykönyvében helye lesz majd Antal Mátyás koncert utáni nyilatkozatának: „Számomra felejthetetlen a Nemzeti Énekkar 25 éves jubileumi koncertjén a csodálatos közös zenélés a Talamba Ütőegyüttesel. Zenei felkészültségük és kedvességük páratlan.”

fotóművész ugyancsak érdekes. Nagy név a szakmában, fényképész-dinasztia tagja, nagypapájától Budapesten tanulta a szakmát, édesapjával Hollywoodban fejlesztette, most egyre többet dolgozik újra itthon. Csak ráadás, hogy az idősebb Szipál az ötvenes évek elején Nyíregyházán működtetett műtermet.

– *A következő képen látható vizes instrumentumok a televízió valamelyik online adásából tűnnek ismerősnek, de itt vannak a valóságban...*

– Valóban, ám a megszületésükről érdekesebb beszélni. A 2019-es Budapesti Víz Világtalálkozóra több mint kétezer szakértő és döntéshozó érkezett, többségük Délkelet-Ázsiából és Afrikából. A Művészetek Palotájára várt az eseményt záró gálakonzert megszervezése.

Fekete Éva alkotása

Mivel ismertek bennünket, felkértek: javasoljunk valami alkalomhoz illő eredeti alkotást, ami vízhez kapcsolódik. Mindannyian az internetet bújtuk, hogy találjunk némi inspirációt. Egy melanéziai, konkrétan vanuatuai népcsoportnál találtuk meg a kiindulópontot. Láttunk egy videót, amelyben asszonyok az őserdei folyóban mosnak, a vizet paskolják, énekelnek, elementáris a hangulat. Ebből merítettünk ihletet. Kitaláltuk, hogy készítünk plexi félgömböket, amiket alulról különböző színekkel világítunk meg, ez kellett a hangulat-

hoz. A komponista, természetesen Miki volt, de mindenki hozzátette a magáét, mire végleges formát öltött a zene. Indult a tiszta forrás vidám csobogásával, aztán elkomorult, ahogy szennyeződtek a folyók, tengerek – majd kezdődött a körforgás egy csepp tiszta vízzel. 17 perc volt, a közönség lelkesedett, nekünk is tetszett. Amikor a televízió felfedezte, online adásban láthatták a nézők.

– *Ott van még a falon – sok más mellett – a Talamba eredeti logója, talán húsz éve láttam először. Kevés van, ami ilyen állandó...*

– Nagyon szeretjük. Fekete Éva nyíregyházi grafikus alkotása, akinek pályája nagyjából ugyanakkor indult, amikor a miénk.

– *Elismerésre méltó, hogy „20 nagyon ütős év” címmel kiadtak egy karcsú kötetet a Talamba-sztoriról; hitelesen lehesse emlékezni a kezdetekre, amikor már nagyapák lesznek. A végén másfél sűrű oldalon sorolják fel, hogy kinek tartoznak köszönettel. A névsor ott olvasható, talán nem tiszteletlenség, ha itt csak néhány segítőtjüket említjük...*

– Nehéz a választás, hiszen a főiskolán még nyolcan voltunk, akik kacérkodtunk egy profi együttes ötletével. Aztán amikor komolyra fordult a dolog, öten maradtunk. Segal (Kiss István) vált el tőlünk legkésőbb, amikor Gödöllőre költöztünk. Fix munkahelye volt a honvédségi zenekarban, el kellett tartani a családját, az utazásokkal már

nehéz lett volna. A kapcsolat azonban megmaradt, továbbra is jóban vagyunk, néha zenélünk is együtt. Kovács Balázs zenészdiplomával rendelkezik, sokadszor „keresztük” egymás életét. Soha nem gondoltuk volna, hogy a közös iskolai évek után a Gödöllői Művészetek Háza igazgatója lesz, amikor újra találkozunk. Ez történt. (...) A további névsorba nem kezdek bele, mert úgys foghíjas lenne.

– *Ha elkezdik írni a Talamba ma még csupán tervezett Aranykönyvét, kikkel kezdik?*

– Fábíán Julikát 2007-ből, Siófokról ismerjük, ahol közösen adtunk elő új feldolgozásokat. Tartós barátság alakult ki köztünk. Gyönyörű hangja, kellemes személyisége elbűvölt minket, később meghívtuk őt *Bábel* című lemezünk vendégének. Ő ismertetett meg bennünket Zoohackerrel – Palásti Kovács Lajos – az egyik legeredetibb és legkreatívabb dj-producer-zeneszerzővel. Általa született meg a közös himnuszunk, a *Shine*. Varnus Xavérral többször zenéltünk együtt, ő már népszerű volt, mi még kezdők, sokat tanultunk tőle. Az ő révén ismertük meg a legendás Töröcsik Marit és a Hammond-orgona királynőjét, Rhoda Scottot, akivel egy színpadon muzsikálhattunk is. Horgas Eszter egyik legsikeresebb programunk főszereplője. Az utóbbi időben remek munkakapcsolatunk alakult Miklósa Erika koloratúrszoprán énekesnővel, aki fennállásunk 20. évfordulóján együttesünk díszvendége volt. Azóta saját tévéműsorával is meglátogatott már bennünket Gödöllőn. Ők biztosan szerepelnek majd aranylapjainkon.

– *Beszélgetésünk során említette, hogy a hivatalos városi kapcsolathoz lakcímkártyájukon gödöllői lakóhelynek kellett szerepelnie. Gödöllőiek lettek azóta, vagy csak itt laknak?*

– Ez már nem is kérdés! Mi például egy félkész, de lakható házat tudtunk venni, amit családi összefogással viszonylag hamar rendbe tettünk. Eleinte az együttesből többen laktunk ott, aztán mindenki letelepedése megoldódott, családtagokkal együtt. A mi családjunkban feleségem, Eszter, csellista művésztanárként ugyancsak megtalálta a helyét. Nyugodtan mondhatom, már régen gödöllőiek vagyunk. Igazán emlékezetes volt, ahogy sorban érkeztek a „talambabák”. A sort Eszterrel mi indítottuk: Bercike 2006-ban született, ő már nagyfiú, van egy dobszerkója is – Miki tanítja. Emese, aki 2008-as születésű, trombitán tanul és tehetségesen fest. A Talamba körül immár 13 gyermek sürgölődik. Örömmel látjuk, hogy szinte minden utód fogékony valamilyen hangszer iránt. Hosszú távra tervezünk...

A Talamba Űtőegyüttes albumai

Okamale (8 dal, 2007)

Bábel (9 dal, 2009)

Crossover Live (8 dal, 2011)

Spirit of Life (9 dal, 2013)

Francia szerelem (11 dal, 2014)

Tour De Drums (7 dal, 2017)